

**Міністерство освіти і науки України
Луцький національний технічний університет**

ФІЛОСОФІЯ
Методичні вказівки до семінарських занять
для бакалаврів спеціальності 201 – Агрономія
денної форми навчання.
Проблемні питання та завдання для дискусії

Редакційно-видавничий відділ
Луцького національного технічного університету
ЛУЦЬК 2018

УДК 1.101
ББК 87.0

Філософія. Методичні вказівки до семінарських занять для бакалаврів спеціальності 201 – Агрономія денної форми навчання. Проблемні питання та завдання для дискусії. – Луцьк: ЛНТУ, 2018.– 46 с.

Методичне видання розроблене на допомогу студентам усіх напрямів денної форми навчання у підготовці до семінарських занять з курсу „Філософія”. Подано тематичне планування самостійної роботи, питання для самопідготовки, категоріальний апарат, тематику реферативних повідомлень, методичні рекомендації, список літератури та питання модульного контролю.

Укладач:

Сільвестрова О.Ю., к. філос. н., доц. кафедри філософії, політології та права Луцького національного технічного університету

Рецензент:

Сичевська-Возняк О.М., к. філос. н., доц. кафедри філософії, політології та права Луцького національного технічного університету

Відповідальний за випуск:

Ситник О.І., канд. політ. наук, доц., зав. кафедри філософії, політології та права Луцького національного технічного університету

Затверджено науково-методичною радою ЛНТУ, протокол №
від „ ” 2018 р.

Затверджено науково-методичною радою факультету обліку та
фінансів, протокол № від „ ” 2018 р.

Затверджено на засіданні кафедри філософії, політології та
права, протокол № від „ ” 2018 р.

ПЕРЕДМОВА

Мета курсу „Філософія” полягає у тому, щоб допомогти студентам зорієнтуватися в основних умовах формування та розвитку філософського знання від його зародження і до нашого часу, специфіці відображення філософією сутності та характеристик природи, суспільства та людського мислення, основних проблемах людського життя, зміни ціннісних орієнтацій, соціально-політичних позицій, засвоїти методи і форми теоретичної думки минулого і нашого часу, оволодіти категоріальним апаратом на основі відповідної джерельної бази. Студенти повинні вміти формувати та обґрунтовувати власну позицію, застосовувати отримані знання при аналізі проблем сучасності.

Саме такі завдання постали перед кредитно-модульною системою, яка виступає комплексом цілеспрямованих педагогічних засобів впливу на процес світоглядного розвитку студентів. Основною її метою є оволодіння студентами основами необхідних знань та практичних навичок по їх застосуванню для формування світоглядної культури майбутніх спеціалістів.

При переході на нові стандарти у системі освіти потребує вдосконалення і система поточного та підсумкового контролю знань студентів. Для цього студентам пропонується перевірити рівень засвоєння матеріалу шляхом виконання завдань для самоперевірки та на основі модульного контролю, який являє собою ряд питань (в тому числі й тестових), об'єднаних у два модулі згідно змісту навчальної дисципліни „Філософія”.

Пропоноване методичне видання спрямоване на активізацію самостійної роботи студентів, зокрема, на їх самостійне опрацювання спеціальної літератури. Питання, винесені на поточний та модульний контроль, побудовані у відповідності із лекційним курсом та тематикою і планами семінарських занять, що дозволяє створити цілісне сприйняття предмета.

Зміст дисципліни „Філософія” реалізується в процесі вивчення трьох блоків: теоретичного, практичного та самостійної роботи.

Теоретичний блок передбачає засвоєння теоретичних знань: предмет і завдання філософії; його основні терміни, поняття, концепції, дискусійні проблеми; суспільні явища, процеси, події, аналіз та узагальнення фактів.

Практичний блок включає оволодіння навичками і методами наукової полеміки, логіки і культури мислення; вміння аргументовано,

переконливо висловлювати свою точку зору; підготовка реферативних повідомлень, наукових доповідей і виступів з актуальних філософських проблем.

Самостійна робота передбачає вміння працювати з різноманітними джерелами, словниками; здійснювати пошук інформації з відповідної філософської проблематики; систематизувати матеріал; робити самостійний аналіз і узагальнення.

Робота студентів проводиться згідно з планами лекцій, семінарських занять, запитань та завдань до самостійної роботи.

Засвоївши курс „Філософія”, студент повинен:

Знати основні напрямки розвитку філософської думки, класичну і сучасну вітчизняну та світову філософію, оволодіти філософським способом мислення, основними філософськими принципами, засвоїти світоглядно-гуманістичний зміст філософії, її людинотворчу природу.

Вміти на базі змістовного, фундаментального знання філософії оволодіти самостійним стилем мислення, засвоїти специфіку філософського освоєння дійсності, формувати свою власну позицію, застосовувати отримані знання при аналізі проблем сучасності, розвитку людини та суспільства.

**ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ,
ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ І КАТЕГОРІЇ, ТЕМАТИКА
РЕФЕРАТИВНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ, РЕКОМЕНДОВАНА
ЛІТЕРАТУРА, МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ, ПРОБЛЕМНІ
ПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ ДИСКУСІЇ**

Змістовий модуль І.

Тема 1. Філософія, її гуманістичний зміст та значення

1. Поняття світогляду. Структура світогляду людини.
2. Основні історичні типи світогляду: міфологія, релігія, наука, філософія.
3. Філософія в системі сучасної освіти та духовної культури людства.

Основні поняття і категорії: духовна культура, філософія, світогляд, світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння, філософська рефлексія, знання, переконання, ідеали, цінності, досвід, міфологія, релігія, наука, діалектика, метафізика.

Тематика реферативних повідомлень:

1. Передумови виникнення філософії.
2. Міфорелігійні витоки філософствування.
3. Особливості становлення людини у світі та необхідність її самовизначення.

Література

Волинка Г.І., Гусев В.І., Мозгова Н.Г. Історія філософії в її зв'язку з освітою: Підручник. За ред. Г.І.Волинки.– К., 2006.– Розділ 1, 2.

Горак Г.І. Філософія: Курс лекцій.– К., 1997.– Розд. І.

ЕНП «ЕНМК з дисципліни «Філософія».– Луцьк: ЦТДН ЛНТУ, 2012.

Киричок О. Б. Філософія: підручник.– Полтава: РВВ ПДАА, 2010.

Лузан А.О. Вступ до філософії: Навч. посіб./ А.О.Лузан.– Краматорськ: ДДМА, 2012.– Р. 1.

Петрушенко В.Л. філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів закладів освіти III – IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене.– К.: „Каравела”; Львів: „Новий світ – 2000”, 2002.– Тема 1.

Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене і доповнене.– К.: Центр навчальної літератури, Інкос, 2006.– Модуль І. Змістовий Модуль І.

Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів.– К., 2001.– Розд. 1.1; 2.1.

Сидоренко О.П. та ін. (ред.). Філософія: підручник / Сидоренко О.П., Корлюк С.С., Філянін М.С. та ін.– 2-ге вид., переробл. і допов.– К.: Знання, 2010.– Розділ 1 .

Ситник О. І., Сичевська-Возняк О. М. ЕНП з дисципліни «Філософія» (філософія, релігієзнавство, логіка, етика, естетика) для студентів напрямів підготовки 6.030504 – економіка підприємства, денна форма навчання.

Сичевська-Возняк О. М. Методично-дидактичний посібник практичних занять до курсу «Філософія» для студентів усіх напрямків денної форми навчання / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Сичевська-Возняк О. М. Філософія. Навчальний посібник / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2010.– Тема 1.

Філософія: Навчальний посібник / В. С. Пазенок .– К. : Академвидав, 2008 .– Р. 1.

Філософія: підруч. / А.К. Бичко, І.В. Бичко, В.Г. Табачковський, В.І. Ярошовець.– К.: ЦУЛ, 2010.– Р. 1.

Щерба С. П. Філософія: підручник / С. П. Щерба, О. А. Заглада.– 5-е вид.– К.: Кондор, 2011.– Тема 1.

Методичні рекомендації

Специфіка даного семінарського заняття полягає у тому, що воно передбачає засвоєння понятійного апарату філософії, з'ясування її об'єкта, предмета, структури та функцій, без чого неможливе подальше вивчення предмета.

Слід з'ясувати зміст поняття „світогляд”, висвітлити його цілісний, інтегративний характер. Вказати на світогляд як духовно-практичний спосіб освоєння дійсності і як форму самовизначення людини. Необхідно акцентувати увагу на співвідношенні понять „філософія” і „світогляд”. Особливу увагу слід приділити світоглядному значенню філософії. Визначаючи структуру світогляду, слід з'ясувати його рівневу будову та компоненти.

Проаналізувати основні історичні типи світогляду. Варто здійснити порівняльний аналіз двох найбільш вивчених форм - міфології та релігії, а також дати їх характеристику. Навести приклади присутності елементів міфологічного світогляду у сучасному світогляді, вплив та значення релігійного світогляду, відмінності між філософським та науковим

світоглядом.

Слід звернути увагу на термін „філософія”, що означає „любов до мудрості”. Аналізуючи різні історичні підходи до розуміння філософії, необхідно визначити плюралістичний та антидогматичний характер філософського знання. Варто відзначити так звані „вічні філософські питання”, вказати на соціальну спрямованість філософського знання, на духовно-практичну природу філософії. Визначаючи місце філософії в системі сучасної освіти, слід виділити її основні структурні компоненти. Вказати на специфіку філософії як вчення про загальні принципи буття, пізнання та співвідношення людини і світу, які полягають у тому, що її закони, категорії та принципи носять всезагальний характер, поширюються одночасно на природу, суспільство, мислення.

Проблемні питання та завдання для дискусії

1. Чому до компонентів світогляду включається самосвідомість?
 2. Чому предметом філософії є не просто світ в цілому чи людина сама по собі, а співвідношення “людина – світ”?
 3. Чому світогляд має практичний характер?
 4. Чим відрізняється релігійний тип світогляду від філософського?
 5. Що відрізняє філософію від науки?
 6. Чому ряд філософських питань отримали назву „вічних”?
- Перерахуйте їх.
7. Чи вичерпується зміст філософії її світоглядною функцією? Відповідь поясніть.
 8. Покажіть співвідношення філософії та світогляду.

Тема 2. Філософські уявлення Стародавнього Сходу

1. Давньоіндійські філософсько-релігійні системи (індуїзм, буддизм, джайнізм) та їх філософська проблематика.
2. Давньоіндійські філософські школи про проблему буття, свідомості, людини та пізнання.
3. Філософська, етична та соціально-політична проблематика у філософії Стародавнього Китаю.

Основні поняття і категорії: Веди, Упанішади, Брахман, Атман, карма, сансара, мокша, нірвана, Пракріті, Пуруша, інь, ян, дао, жень.

Тематика реферативних повідомлень:

1. Особливості та відмінності східного та західного типів філософствування.
2. Сучасне значення надбань філософії Стародавнього Сходу.

Література

Волинка Г.І., Гусев В.І., Мозгова Н.Г. Історія філософії в її зв'язку з освітою: Підручник. За ред. Г.І.Волинки.– К., 2006.– Розділ 3, 4.

ЕНП «ЕНМК з дисципліни «Філософія».– Луцьк: ЦТДН ЛНТУ, 2012.

Історія філософії. Словник / За заг. ред. В.І. Ярошовця.– К.: Знання України, 2012.

История философии в кратком изложении.– М., 1991.– С.3–41, 42–65.

Киричок О. Б. Філософія: підручник.– Полтава: РВВ ПДАА, 2010.

Петрушенко В.Л. філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів закладів освіти III – IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене.– К.: „Каравела”; Львів: „Новий світ – 2000”, 2002.– Тема 2.

Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене і доповнене.– К.: Центр навчальної літератури, Інкос, 2006.– Модуль I. Змістовий модуль 2.

Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів.– К., 2001.– Розд. 2.2.

Сидоренко О.П. та ін. (ред.). Філософія: підручник / Сидоренко О.П., Корлюк С.С., Філянін М.С. та ін.– 2-ге вид., переробл. і допов.– К.: Знання, 2010.– Розділ 2.

Ситник О. І., Сичевська-Возняк О. М. ЕНП з дисципліни «Філософія» (філософія, релігієзнавство, логіка, етика, естетика) для студентів напрямів підготовки 6.030504 – економіка підприємства, денна форма навчання.

Сичевська-Возняк О. М. Методично-дидактичний посібник практичних занять до курсу «Філософія» для студентів усіх напрямків денної форми навчання / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Сичевська-Возняк О. М. Філософія. Навчальний посібник / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2010.– Тема 2.

Філософія: Навчальний посібник / В. С. Пазенок .– К. : Академвидав, 2008.– Р. 2.

Філософія: підруч. / А.К. Бичко, І.В. Бичко, В.Г. Табачковський, В.І. Ярошовець.– К.: ЦУЛ, 2010.– Частина 1. Розділ 1.

Щерба С. П. Філософія: підручник / С. П. Щерба, О. А. Заглада.– 5-е вид.– К.: Кондор, 2011.– Тема 2.

Ярошовець В. Історія філософії: Підручник / В. Ярошовець, І. Бичко, В. Бугров та ін.; за ред. В. Ярошовця.– К.: Центр учбової літератури, 2010.– Р. 1.

Методичні рекомендації

При висвітленні питань звернути увагу на передумови розвитку філософських уявлень та знань, вказати на специфіку історичного розвитку філософії. Варто зупинитися на тому, що однією із передумов виникнення філософії є формування відносно самостійної духовної діяльності людей, що пов'язано із певним ступенем розвитку суспільства. Назвати основні історичні етапи розвитку філософії.

Проаналізувати особливості східного та західного типів культури та філософствування. Вказати на відмінності філософських підходів до вивчення дійсності, проблем людини, пізнання та самопізнання у філософській традиції Сходу та Заходу.

Дати характеристику філософським школам Стародавньої Індії, виходячи з їх ставлення до Вед. Варто зосередити увагу на тому, що них переважає етична лінія, і основна увага зосереджується на проблемах карми, сансари, пошуку шляхів звільнення від кола перероджень і страждання. Висвітлити онтологічну та гносеологічну проблематику у таких школах, як вайшешика, санкх'я, міманса, ньая, йога.

Показати соціальне спрямування давньокитайської філософії, розкрити специфіку таких течій, як конфуціанство, даосизм, моїзм та легізм. Слід зупинитися на спільних та відмінних рисах вищевказаних напрямків, проаналізувати такі поняття, як інь, ян, дао, жень (гуманність),.

Проблемні питання та завдання для дискусії

1. За яким принципом філософські школи Стародавньої Індії поділяють на ортодоксальні та неортодоксальні?

2. У чому полягають засадничі світоглядні ідеї „Вед”?

3. Поясніть основне положення буддизму „Все життя є страждання”.

4. Принцип ахімси у буддизмі та джайнізмі означав: а) обмеження чуттєвих бажань; б) не шкодити живому; в) звільнення від страждань; г) самопізнання.

5. Як пов'язані поняття „інь”, „ян” та „дао” у давньокитайській філософії?

6. Чому основною проблематикою конфуціанства стала проблема життя держави?

7. Порівняйте основні філософські та соціальні ідеї конфуціанства та даосизму.

Тема 3. Філософська думка епохи античності

1. Об'єктивний ідеалізм Платона. Вчення про ідеальну державу.
2. Суть метафізики Аристотеля. Вчення про матерію і форму.
3. Проблема буття, людини і пізнання у філософії епохи еллінізму (епікуреїзм, скептицизм, стоїцизм, неоплатонізм).

Основні поняття і категорії: натурфілософія, космос, хаос, логос, „апейрон”, атом, ейдос, софістика, майевтика, логіка, еллінізм, еkleктизм, неоплатонізм.

Тематика реферативних повідомлень:

1. Політико-правові погляди Платона та Аристотеля.
2. Школи грецьких і римських стоїків.
3. Скептицизм як життєва і науково-пізнавальна позиція.

Література

Волинка Г.І., Гусєв В.І., Мозгова Н.Г. Історія філософії в її зв'язку з освітою: Підручник. За ред. Г.І.Волинки.– К., 2006.– Розділ 5.

ЕНП «ЕНМК з дисципліни «Філософія».– Луцьк: ЦТДН ЛНТУ, 2012.

Історія філософії. Словник / За заг. ред. В.І. Ярошовця.– К.: Знання України, 2012.

История философии в кратком изложении.– М., 1991.– С. 67–195.

Киричок О. Б. Філософія: підручник.– Полтава: РВВ ПДАА, 2010.

Лузан А.О. Вступ до філософії: Навч. посіб./ А.О.Лузан.– Краматорськ: ДДМА, 2012.– Р.2.

Петрушенко В.Л. філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів закладів освіти III – IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене.– К.: „Каравела”; Львів: „Новий світ – 2000”, 2002.– Тема 3.

Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене і доповнене.– К.: Центр навчальної літератури, Інкос, 2006.– Модуль I. Змістовий модуль 2.

Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів.– К., 2001.– Розд. 2.2.

Сидоренко О.П. та ін. (ред.). Філософія: підручник / Сидоренко О.П., Корлюк С.С., Філянin М.С. та ін.– 2-ге вид., переробл. і допов.– К.: Знання, 2010.– Розділ 2.

Ситник О. І., Сичевська-Возняк О. М. ЕНП з дисципліни «Філософія» (філософія, релігієзнавство, логіка, етика, естетика) для

студентів напрямів підготовки 6.030504 – економіка підприємства, денна форма навчання.

Сичевська-Возняк О. М. Методично-дидактичний посібник практичних занять до курсу «Філософія» для студентів усіх напрямків денної форми навчання / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Сичевська-Возняк О. М. Філософія. Навчальний посібник / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2010.– Тема 2.

Філософія: Навчальний посібник / В. С. Пазенок .– К. : Академвидав, 2008 .– Р. 2.

Філософія: підруч. / А.К. Бичко, І.В. Бичко, В.Г. Табачковський, В.І. Ярошовець.– К.: ЦУЛ, 2010.– Частина 1. Розділ 2.

Щерба С. П. Філософія: підручник / С. П. Щерба, О. А. Заглада.– 5-е вид.– К.: Кондор, 2011.– Тема 2.

Ярошовець В. Історія філософії: Підручник / В. Ярошовець, І. Бичко, В. Бугров та ін.; за ред. В. Ярошовця.– К.: Центр учбової літератури, 2010.– Р. 2.

Методичні рекомендації

Охарактеризувати об'єктивний ідеалізм Платона. Показати зв'язок ідеї та конкретних речей, Розкрити зміст його вчення про людину, душу, пізнання, суспільство. Розкрити суть „ідеальної держави” за Платоном.

Висвітлити суть вчення Аристотеля про матерію та форму, показати їх діалектичний зв'язок. Звернути увагу на проблему суцього у філософській системі Аристотеля, пояснити принцип розмежування філософії на „першу” та „другу”, теоретичну та практичну.

Вказати, які форми державного устрою Платон та Аристотель відносили до „правильних” і які – до „неправильних”.

Проаналізувати основні ідеї філософських шкіл епохи еллінізму: епікурейської, скептичної, стоїчної і неоплатонівської. Звернути увагу на натурфілософію Епікура та його етику, стоїцизм як „філософію порядку”, скептицизм як філософію сумніву, протиставлення та суперечностей, неоплатонізм як продовження вчення Платона.

Проблемні питання та завдання для дискусії

1. Чи співпадають поняття „антична філософія” та „давньогрецька філософія”? Відповідь поясніть.

2. У чому суть основних ідей античної натурфілософії?

3. Як Ви розумієте слова Сократа „Пізнай самого себе і ти пізнаєш Всесвіт і богів” та „Я знаю, що я нічого не знаю”?

4. Якою, на думку Платона, повинна бути ідеальна держава?
5. Як у контексті вчення про матерію і форму Аристотель розглядає людину?
6. Порівняйте атомістичні ідеї Демокріта та Епікура. У чому полягають відмінності їхнього розуміння атомів, їх структури та руху?
7. Як з позицій епікуреїзму людина може досягти щастя?
8. Чому стоїки говорили про неможливість будь-якого істинного знання про речі?
9. Якому напрямку античної філософії належить ідея походження світу як еманції Бога: а) неоплатонізму; б) стоїцизму; в) скептицизму; г) епікуреїзму.
10. Поясніть особливості та здобутки філософських шкіл пізньої античної філософії.

Тема 4. Філософська думка епохи Середньовіччя

1. Середньовічна філософія як синтез античної філософії та християнства.
2. Проблема співвідношення віри та розуму та полеміка з приводу універсалій.
3. Особливості арабомовної філософії (IX–XII ст.) та її вплив на європейську філософську думку.

Основні поняття і категорії: філософія християнства, апологетика, патристика, схоластика, теологія, універсалії, номіналізм, реалізм, концептуалізм.

Тематика реферативних повідомлень:

1. Біблійні джерела духовних пошуків Середньовіччя.
2. Середньовічна містика та її зв'язок із релігійно-філософськими уявленнями.
3. Лірика вагантів та міннезінгерів.

Література

Волинка Г.І., Гусев В.І., Мозгова Н.Г. Історія філософії в її зв'язку з освітою: Підручник. За ред. Г.І.Волинки.– К., 2006.– Розділ 6, 7.

ЕНП «ЕНМК з дисципліни «Філософія».– Луцьк: ЦТДН ЛНТУ, 2012.

Історія філософії. Словник / За заг. ред. В.І. Ярошовця.– К.: Знання України, 2012.

Киричок О. Б. Філософія: підручник.– Полтава: РВВ ПДАА, 2010.

Лузан А.О. Вступ до філософії: Навч. посіб./ А.О.Лузан.– Краматорськ: ДДМА, 2012.– Р.3.

Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія,

логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене і доповнене.– К.: Центр навчальної літератури, Інкос, 2006.– Модуль І. Змістовий модуль 2.

Сидоренко О.П. та ін. (ред.). Філософія: підручник / Сидоренко О.П., Корлюк С.С., Філянін М.С. та ін.– 2-ге вид., переробл. і допов.– К.: Знання, 2010.– Розділ 2.

Ситник О. І., Сичевська-Возняк О. М. ЕНП з дисципліни «Філософія» (філософія, релігієзнавство, логіка, етика, естетика) для студентів напрямів підготовки 6.030504 – економіка підприємства, денна форма навчання.

Сичевська-Возняк О. М. Методично-дидактичний посібник практичних занять до курсу «Філософія» для студентів усіх напрямків денної форми навчання / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Сичевська-Возняк О. М. Філософія. Навчальний посібник / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2010.– Тема 3.

Філософія: Навчальний посібник / В. С. Пазенок .– К. : Академвидав, 2008 .– Р. 2.

Філософія: підруч. / А.К. Бичко, І.В. Бичко, В.Г. Табачковський, В.І. Ярошовець.– К.: ЦУЛ, 2010.– Частина 1. Розділ 3.

Щерба С. П. Філософія: підручник / С. П. Щерба, О. А. Заглада.– 5-е вид.– К.: Кондор, 2011.– Тема 3.

Ярошовець В. Історія філософії: Підручник / В. Ярошовець, І. Бичко, В. Бугров та ін.; за ред. В. Ярошовця.– К.: Центр учбової літератури, 2010.– Р. 3.

Методичні рекомендації

При висвітленні особливостей середньовічної філософії слід звернути увагу на її релігійний характер, а також на такі ознаки, як теоцентризм, традиціоналізм, християнський антропоцентризм, ідеї креаціонізму, провіденціалізму, есхатології. Необхідно з'ясувати зміст та основні ідеї патристики, вказати на відмінності питань, які переважали у її східному та західному варіантах. Вказати на проблематику філософських творів отців церкви та схоластики, яка намагалася популяризувати ідеї християнського віровчення, обґрунтувати його істинність.

Особливу увагу слід приділити суперечці між номіналізмом та реалізмом з приводу універсалій. Варто наголосити, що в теологічному плані дана дискусія стосувалася проблеми реальності Святої Трійці, а у філософському – реальності категорій загального і одиничного.

Потрібно проаналізувати основні ідеї у творчості Аврелія Августина, Ансельма Кентерберійського, Фоми Аквінського, вказавши на розв'язання ними питання про співвідношення віри та розуму. Слід звернути увагу на актуальність проблеми доведення буття Бога у середньовічній схоластиці, спираючись на творчість Ансельма Кентерберійського та Фоми Аквінського.

Серед представників арабомовної філософії слід приділити особливу увагу Аль-Кінді, Аль-Фарабі, Ібн-Рошду як перекладачам і популяризаторам Аристотеля, а також Ібн-Сіні (Авіценні) та його „Книзі зцілення”, „Книзі порятунку”.

Проблемні питання та завдання для дискусії

1. Порівняйте філософську проблематику античної та середньовічної філософії.

2. В чому полягала сутність апологетики?

3. Як Ви розумієте твердження Тертулліана: „Вірую, бо це абсурдно”?

4. Розкрийте роль апологетики та патристики у формуванні середньовічної духовної культури.

5. У чому полягає відмінність між розвитком західної та східної патристики?

6. В чому суть полеміки між реалізмом та номіналізмом у середньовічній філософії?

7. Який вплив здійснила арабомовна філософія на розвиток європейської філософії епохи Середньовіччя?

8. Як теорія „подвійної істини” намагалася „примирити” філософію та релігію?

9. Хто з середньовічних філософів ставив розум вище за віру?

Тема 5. Філософська думка епохи Відродження

1. Гуманістичний антропоцентризм філософії Відродження (Данте, Петрарка, Лоренцо Валла, Мішель Монтень).

2. Натурфілософські ідеї доби Відродження. Філософія М.Кузанського.

3. Соціально-політичні ідеї у творчості мислителів Відродження.

Основні поняття і категорії: Відродження, гуманізм, антропоцентризм, натурфілософія, пантеїзм, Реформація, Контрреформація.

Тематика реферативних повідомлень:

1. Філософські ідеї Флорентійської платонівської Академії (М.Фічіно, Піко делла Мірандола).

2. Ідеї Реформації та Контрреформації, їх вплив на європейську культуру.

Література

Волинка Г.І., Гусев В.І., Мозгова Н.Г. Історія філософії в її зв'язку з освітою: Підручник. За ред. Г.І.Волинки.– К., 2006.– Розділ 8.

Гусев В.І. Історія західноєвропейської філософії XV–XVII ст. Курс лекцій: Навч. посібник.– К.: Либідь, 1994.

ЕНП «ЕНМК з дисципліни «Філософія».– Луцьк: ЦТДН ЛНТУ, 2012.

Історія філософії. Словник / За заг. ред. В.І. Ярошовця.– К.: Знання України, 2012.

Киричок О. Б. Філософія: підручник.– Полтава: РВВ ПДАА, 2010.

Лузан А.О. Вступ до філософії: Навч. посіб./ А.О.Лузан.– Краматорськ: ДДМА, 2012.– Р.3.

Петрушенко В.Л. філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів закладів освіти III – IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене.– К.: „Каравела”; Львів: „Новий світ – 2000”, 2002.– Тема 5.

Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене і доповнене.– К.: Центр навчальної літератури, Інкос, 2006.– Модуль І. Змістовий модуль 2.

Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів.– К., 2001.– Розд. 2.3.

Сидоренко О.П. та ін. (ред.). Філософія: підручник / Сидоренко О.П., Корлюк С.С., Філянін М.С. та ін.– 2-ге вид., переробл. і допов.– К.: Знання, 2010.– Розділ 2.

Ситник О. І., Сичевська-Возняк О. М. ЕНП з дисципліни «Філософія» (філософія, релігієзнавство, логіка, етика, естетика) для студентів напрямів підготовки 6.030504 – економіка підприємства, денна форма навчання.

Сичевська-Возняк О. М. Методично-дидактичний посібник практичних занять до курсу «Філософія» для студентів усіх напрямів денної форми навчання / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Сичевська-Возняк О. М. Філософія. Навчальний посібник / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2010.– Тема 2.

Філософія: Навчальний посібник / В. С. Пазенок .– К. :

Академвидав, 2008.– Р. 2.

Філософія: підруч. / А.К. Бичко, І.В. Бичко, В.Г. Табачковський, В.І. Ярошовець.– К.: ЦУЛ, 2010.– Частина 1. Розділ 4.

Щерба С. П. Філософія: підручник / С. П. Щерба, О. А. Заглада.– 5-е вид.– К.: Кондор, 2011.– Тема 3.

Ярошовець В. Історія філософії: Підручник / В. Ярошовець, І. Бичко, В. Бугров та ін.; за ред. В. Ярошовця.– К.: Центр учбової літератури, 2010.– Р. 4.

Методичні рекомендації

Дати характеристику Відродження як перехідного періоду від феодалізму до буржуазного типу виробничих у відносин, а плані розвитку філософських поглядів – від теоцентризму до раціоналізму. Доцільно назвати фактори, які вплинули на розвиток філософії цього періоду.

Оскільки одним із об'єктивних факторів розвитку культури Відродження був процес секуляризації суспільства та становлення світської культури, то необхідно зосередити увагу на таких важливих характеристиках епохи Відродження як пантеїзм, антропоцентризм, гуманізм, утопічний соціалізм. Необхідно проаналізувати творчість гуманістів Італії – Данте Аліґ'єрі, Ф.Петрарки, Дж.Бокаччо, Л.Валли, П. делла Мірандола, їх погляди на свободу людини, її самовизначення, прагнення до щастя не лише в потойбічному світі. У підсумку слід охарактеризувати гуманістичний світогляд в Європі (Е.Роттердамський, М.Монтень) як форму боротьби із схоластикою.

Висвітлити особливості натурфілософських концепцій Відродження, приділити увагу питанню співвідношення Бога і природи у творчості М.Кузанського, Б.Телезіо, Дж.Бруно. Слід докладно проаналізувати філософську систему М.Кузанського, його погляди на релігію і Бога, процес пізнання, суть теорії „двоїстої істини”.

При аналізі соціально-політичних ідей доби Відродження слід виділити два напрямки у поглядах на державотворення: перший представлений французьким гуманістом Ла Боесі, який виступив як протиставник абсолютизму; другий – Н.Макіавеллі та Ж.Боденом – прихильниками сильною монархічної влади та централізованої держави. Проаналізувати ідеї утопічного соціалізму, зупинитись на творах Т.Мора „Утопія” і Т.Кампанелли „Місто Сонця” та передумовах появи утопічних ідей.

Проблемні питання та завдання для дискусії

1. У чому сутність провідних ідей ренесансного гуманізму?
2. Окресліть основні зміни змістових акцентів у християнському

світобаченні в епоху європейського Відродження.

3. У чому різниця у розумінні людини в епоху середньовіччя та Відродження?

4. У чому полягав антропоцентризм Відродження?

5. Чи можна назвати Відродження епохою атеїзму? Відповідь поясніть.

6. Дайте визначення пантеїзму. У чому відмінність між релігійним та натурфілософським пантеїзмом?

7. Яке значення мала геліоцентрична теорія світу для зміни філософських та світоглядних уявлень Відродження?

8. В чому суть соціалістичних утопій Т.Мора та Т.Кампанелли?

Тема 6. Філософія Нового часу та європейського Просвітництва

1. Проблема методу пізнання та субстанції у філософії Нового часу (Ф.Бекон, Р.Декарт, Т.Гоббс, Дж.Локк, Б.Спіноза, Г.Лейбніц).

2. Соціально-філософські вчення Нового часу (Г.Гроцій, Т.Гоббс, Дж.Локк, Дж.Уінстенлі, Дж.Мільтон).

3. Філософське розуміння матерії, свідомості, проблеми людини та суспільства в філософії Просвітництва (Вольтер, Д.Дідро, Ж.–Ж.Руссо, Ш.Монтеск'є та ін.).

Основні поняття і категорії: Новий час, емпіризм, раціоналізм, індукція, дедукція, сенсуалізм, механіцизм, соціальна утопія, методи пізнання, гносеологія, Просвітництво, матеріалізм, географічний детермінізм.

Тематика реферативних повідомлень:

1. Розуміння людини у філософії Нового часу.
2. Релігійно-містична філософія Нового часу.
3. Розвиток просвітницької філософії у США.

Література

Волинка Г.І., Гусєв В.І., Мозгова Н.Г. Історія філософії в її зв'язку з освітою: Підручник. За ред. Г.І.Волинки.– К., 2006.– Розділ 9.

ЕНП «ЕНМК з дисципліни «Філософія».– Луцьк: ЦТДН ЛНТУ, 2012.

Історія філософії. Словник / За заг. ред. В.І. Ярошовця.– К.: Знання України, 2012.

Киричок О. Б. Філософія: підручник.– Полтава: РВВ ПДАА, 2010.

Лузан А.О. Вступ до філософії: Навч. посіб./ А.О.Лузан.– Краматорськ: ДДМА, 2012.– Р.4.

Петрушенко В.Л. філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник

для студентів закладів освіти III – IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене.– К.: „Каравела”; Львів: „Новий світ – 2000”, 2002.– Тема 6.

Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене і доповнене.– К.: Центр навчальної літератури, Інкос, 2006.– Модуль I. Змістовий модуль 2.

Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів.– К., 2001.– Розд. 2.4.

Сидоренко О.П. та ін. (ред.). Філософія: підручник / Сидоренко О.П., Корлюк С.С., Філянін М.С. та ін.– 2-ге вид., переробл. і допов.– К.: Знання, 2010.– Розділ 2.

Ситник О. І., Сичевська-Возняк О. М. ЕНП з дисципліни «Філософія» (філософія, релігієзнавство, логіка, етика, естетика) для студентів напрямів підготовки 6.030504 – економіка підприємства, денна форма навчання.

Сичевська-Возняк О. М. Методично-дидактичний посібник практичних занять до курсу «Філософія» для студентів усіх напрямків денної форми навчання / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Сичевська-Возняк О. М. Філософія. Навчальний посібник / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2010.– Тема 2.

Філософія: Навчальний посібник / В. С. Пазенок .– К. : Академвидав, 2008 .– Р. 2.

Філософія: підруч. / А.К. Бичко, І.В. Бичко, В.Г. Табачковський, В.І. Ярошовець.– К.: ЦУЛ, 2010.– Частина 1. Розділ 5.

Щерба С. П. Філософія: підручник / С. П. Щерба, О. А. Заглада.– 5-е вид.– К.: Кондор, 2011.– Тема 4.

Ярошовець В. Історія філософії: Підручник / В. Ярошовець, І. Бичко, В. Бугров та ін.; за ред. В. Ярошовця.– К.: Центр учбової літератури, 2010.– Р. 5.

Методичні рекомендації

Необхідно дати визначення емпіризму та раціоналізму як методів пізнання, розглянути запропоноване Ф.Беконем вчення про „примари” („ідоли”), які виникають у процесі пізнання, дати визначення досвідно-індуктивному методу. Слід проаналізувати праці Ф.Бекона „Новий органон”, „Нова Атлантида”. Висвітлюючи проблему раціоналізму, слід дати визначення дедуктивного методу та визначити чотири

правила, на яких він базується. Увагу необхідно зосередити на працях Р.Декарта „Судження про метод”, „Роздуми про першу філософію”.

Проаналізувати вчення про природне та людське право Г.Гроція, працю Т.Гоббса „Левіафан”, зупинившись на питанні походження громадянського стану існування людей та його відмінності від стану природного. Розкрити погляди Т.Гоббса як прихильника сильної централізованої держави. Паралельно проаналізувати вчення про державу та розподіл влад Дж.Локка, проект „Вільної Республіки” та аграрного перевороту Дж.Уінстенлі, ідеї народного суверенітету Дж.Мільтона.

Дати характеристику Просвітництва як руху прогресивної суспільної думки в Європі XVIII ст., проаналізувати дійсничий та матеріалістично-атеїстичний напрями у філософії цього часу. Вказати на особливості філософії цього часу (культ розуму, атеїзм, матеріалізм, вільнодумство, гуманізм, ідея республіки). Проаналізувати ідеї соціальної філософії та географічного детермінізму Ш.Монтеск'є, філософії історії Ф.Вольтера, ідей щодо походження нерівності та проблеми суспільного договору Ж.–Ж.Руссо, Д.Дідро та П.Гольбаха, „непослідовний матеріалізм” Ж.Кондорсе, антропосоціальну філософію К.Гельвеція та ін.

Проблемні питання та завдання для дискусії

1. Які принципові зміни в науковій і філософській картині світу відбулися в Новий час?

2. Чому одним із основних питань філософії Нового часу стало питання методів наукового пізнання?

3. Проаналізуйте вчення Ф.Бекона про „примари”, які перешкоджають людині в процесі пізнання. Наскільки ці погляди є вірними?

4. У чому суть вчення Р.Декарта про вроджені ідеї?

5. Як Ви розумієте вислів Р.Декарта: „Мислю, отже існую”?

6. Чи згодні Ви з позицією Дж.Локка, що людська свідомість від народження є „чиста дошка”?

7. Порівняйте погляди на субстанцію Р.Декарта, Б.Спінози і Г.Лейбніца.

8. Як Ви розумієте вислів Б.Спінози: „Свобода – це пізнана необхідність”?

9. Поясніть слова Вольтера: „Якби Бога не було, його слід було б вигадати”.

10. Проаналізуйте теорію „географічного детермінізму” Ш.Монтеск'є. Чи залежить, на Вашу думку, характер людей та спосіб політичного правління від географічних, зокрема, кліматичних умов?

11. Чому у філософи епохи Просвітництва звертаються до аналізу проблеми нерівності?

Тема 7. Німецька класична філософія

1. Система гегелівської філософії. Погляди Гегеля на державу і право.

2. Антропологічний матеріалізм Л.А.Фейербаха.

3. Соціально-практична орієнтація марксистської філософії.

Основні поняття і категорії: чуттєвість, розум, розсудок, діалектичний метод, закони діалектики, категорії діалектики, суб'єктивний дух, об'єктивний дух, абсолютний дух, громадянське суспільство, антропологічний матеріалізм, філософія любові, матеріалізм, відчуження.

Тематика реферативних повідомлень:

1. Етичні та естетичні ідеї І.Канта.

2. Філософія історії у творчості Г.Гегеля.

3. Релігія любові Л.А.Фейербаха.

Література

Волинка Г.І., Гусев В.І., Мозгова Н.Г. Історія філософії в її зв'язку з освітою: Підручник. За ред. Г.І.Волинки.– К., 2006.– Розділ 10.

ЕНП «ЕНМК з дисципліни «Філософія».– Луцьк: ЦТДН ЛНТУ, 2012.

Історія філософії. Словник / За заг. ред. В.І. Ярошовця.– К.: Знання України, 2012.

Киричок О. Б. Філософія: підручник.– Полтава: РВВ ПДАА, 2010.

Лузан А.О. Вступ до філософії: Навч. посіб./ А.О.Лузан.– Краматорськ: ДДМА, 2012.– Р.5-6.

Петрушенко В.Л. філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів закладів освіти III – IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене.– К.: „Каравела”; Львів: „Новий світ – 2000”, 2002.– Тема 7.

Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене і доповнене.– К.: Центр навчальної літератури, Інкос, 2006.– Модуль I. Змістовий модуль 2.

Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів.– К., 2001.– Розд. 2.5.

Сидоренко О.П. та ін. (ред.). Філософія: підручник / Сидоренко О.П., Корлюк С.С., Філянін М.С. та ін.– 2-ге вид., переробл. і допов.–

К.: Знання, 2010.– Розділ 3.

Ситник О. І., Сичевська-Возняк О. М. ЕНП з дисципліни «Філософія» (філософія, релігієзнавство, логіка, етика, естетика) для студентів напрямів підготовки 6.030504 – економіка підприємства, денна форма навчання.

Сичевська-Возняк О. М. Методично-дидактичний посібник практичних занять до курсу «Філософія» для студентів усіх напрямків денної форми навчання / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Сичевська-Возняк О. М. Філософія. Навчальний посібник / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2010.– Тема 2.

Філософія: Навчальний посібник / В. С. Пазенок .– К. : Академвидав, 2008 .

Філософія: підруч. / А.К. Бичко, І.В. Бичко, В.Г. Табачковський, В.І. Ярошовець.– К.: ЦУЛ, 2010.– Частина 1. Розділ 6.

Щерба С. П. Філософія: підручник / С. П. Щерба, О. А. Заглада.– 5-е вид.– К.: Кондор, 2011.– Тема 5 - 6.

Ярошовець В. Історія філософії: Підручник / В. Ярошовець, І. Бичко, В. Бугров та ін.; за ред. В. Ярошовця.– К.: Центр учбової літератури, 2010.– Р. 6.

Методичні рекомендації

Охарактеризувати систему об'єктивного ідеалізму Г.В.Ф.Гегеля, визначити метод його філософії – діалектику, дати визначення об'єктивного та суб'єктивного духу. Слід розкрити зміст основних понять його філософії (абсолютний дух, абсолютна ідея, суб'єктивний дух). Показати три етапи розвитку абсолютної ідеї, вказати на її активний і діяльний характер, постійний рух та розвиток. Висвітлити сутність гегелівського діалектичного методу, основні принципи діалектики, вказати на новаторство Г.Гегеля у розумінні суб'єкта пізнання. Слід зазначити, в чому виявилися протиріччя в системі об'єктивного ідеалізму Гегеля.

Варто зупинитися на філософії історії та філософії права. Окремо слід зупинитися на розумінні волі громадянина в правовій державі.

Визначити суть антропологічного матеріалізму Л.Фейєрбаха, предмета та основного завдання його філософії. Показати критику релігії та системи об'єктивного ідеалізму у творчості Л.Фейєрбаха. Розкрити відмінності між теологією та філософією, охарактеризувати основні принципи пояснення Фейєрбахом походження релігії.

З'ясувати соціально-економічні та теоретичні передумови появи

марксистської філософії. Охарактеризувати матеріалістичну діалектику, розкрити зміст понять „протиріччя”, „спосіб виробництва”, „суспільна свідомість”, „ідеологія”, „відчуження” та ін. Висвітлення даного питання потребує і критичного підходу до марксизму, аналізу його історичної долі, оцінки його значення з різних позицій, бачення його позитивних та негативних сторін.

Проблемні питання та завдання для дискусії

1. Назвіть соціальні, культурні та філософські передумови розвитку німецької класичної філософії.

2. Чому творчість І.Канта поділяють на „докритичний” та „критичний” періоди?

3. У чому проявилися суперечності між методом та системою філософії Г.Гегеля?

4. Чому погляди Л.Фейєрбаха отримали назву „антропологічний матеріалізм”?

5. Як Л.Фейєрбах пояснює походження релігії? Наскільки можна погодитися з таким поясненням?

6. Як Ви розумієте положення марксизму, що буття визначає свідомість?

7. Які ідеї марксизму є актуальними у наш час?

Тема 8. Некласична філософія XIX – XX ст.

1. Психологія та неопрагматизм: сутність та специфіка.

2. Екзистенціальна філософія про людину та її буття.

3. Особливості сучасної релігійної філософії (Е.Жильсон, Ю.Бохенський, Ж.Марітен, П.Тейяр де Шарден).

Основні поняття і категорії: „філософія життя”, воля до життя, воля до влади, принцип верифікації та фальсифікації, психоаналіз, неопрагматизм, екзистенція, філософська антропологія, персоналізм, герменевтика, прагматизм, структуралізм.

Тематика реферативних повідомлень:

1. Проблема раціонального та ірраціонального у філософії XX ст.

2. Абсурд буття і мужність перебування у сучасному соціумі (на прикладі творчості А.Камю).

3. Російська філософія загальної справи та російський космізм.

Література

Волинка Г.І., Гусев В.І., Мозгова Н.Г. Історія філософії в її зв'язку з освітою: Підручник. За ред. Г.І.Волинки.– К., 2006.– Розділ 11, 13.

ЕНП «ЕНМК з дисципліни «Філософія».– Луцьк: ЦТДН ЛНТУ, 2012.

Історія філософії. Словник / За заг. ред. В.І. Ярошовця.– К.: Знання України, 2012.

Киричок О. Б. Філософія: підручник.– Полтава: РВВ ПДАА, 2010.

Лузан А.О. Вступ до філософії: Навч. посіб./ А.О.Лузан.– Краматорськ: ДДМА, 2012.– Р.7-11.

Петрушенко В.Л. філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів закладів освіти III – IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене.– К.: „Каравела”; Львів: „Новий світ – 2000”, 2002.– Тема 8, 9.

Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене і доповнене.– К.: Центр навчальної літератури, Інкос, 2006.– Модуль I. Змістовий модуль 3.

Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів.– К., 2001.– Розд. 2.6.

Сидоренко О.П. та ін. (ред.). Філософія: підручник / Сидоренко О.П., Корлюк С.С., Філянін М.С. та ін.– 2-ге вид., переробл. і допов.– К.: Знання, 2010.– Розділ 3.

Ситник О.І. Сичевська-Возняк О. М. ЕНП з дисципліни «Філософія» (філософія, релігієзнавство, логіка, етика, естетика) для студентів напрямів підготовки 6.030504 – економіка підприємства, денна форма навчання.

Сичевська-Возняк О. М. Методично-дидактичний посібник практичних занять до курсу «Філософія» для студентів усіх напрямків денної форми навчання / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Сичевська-Возняк О. М. Філософія. Навчальний посібник / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2010.– Тема 3.

Філософія: Навчальний посібник / В. С. Пазенок .– К. : Академвидав, 2008 .–Р. 2.

Філософія: підруч. / А.К. Бичко, І.В. Бичко, В.Г. Табачковський, В.І. Ярошовець.– К.: ЦУЛ, 2010.– Частина II, III.

Щерба С. П. Філософія: підручник / С. П. Щерба, О. А. Заглада.– 5-е вид.– К.: Кондор, 2011.– Тема 8 - 9.

Ярошовець В. Історія філософії: Підручник / В. Ярошовець, І. Бичко, В. Бугров та ін.; за ред. В. Ярошовця.– К.: Центр учбової літератури, 2010.– Р. 8.

Методичні рекомендації

Визначити предмет психоаналізу, представленого З.Фрейдом, розкрити зміст понять „свідомість”, „передсвідоме”, „несвідоме”, „лібідо”, „Воно”, „Я”, „Над-Я” та ін. Слід зупинитись на світоглядному потенціалі психоаналітичної системи З.Фрейда, його теорії біогенетичного закону, процесі сублімації. Визначивши невіршені питання психоаналізу, слід охарактеризувати аналітичну психологію К.Юнга, поняття „архетипу колективного несвідомого”, індивідуальну психологію А.Адлера, сексуально-економічну теорію В.Райха, теорію соціалізації та людської взаємодії Г.Саллівана, типологію соціальних характерів Е.Фромма.

Дати визначення поняття „екзистенція” та предмета екзистенційної філософії. Розглядаючи різновиди екзистенціалізму, доцільно зупинитись на ідейних джерелах філософської антропології, сутності антропологічного підходу, виділити антропологічні концепції цього напрямку погляди М.Шелера, Г.Плеснера, А.Гелена, Е.Ротхакера, О.Больнова та ін. Характеризуючи персоналізм, слід відмітити дві його провідні тенденції (американський та французький персоналізм) та атеїстичну спрямованість.

Проаналізувати основні напрями сучасної релігійної філософії, в першу чергу неотомізм, його ідейні джерела та погляди представників (Е.Жільсон, Ж.Марітен, Ю.Бохенський, К.Войтила та ін.). Доцільно окреслити онтологічні, гносеологічні та соціально-філософські мотиви неотомізму.

Проблемні питання та завдання для дискусії

1. Чим відрізнялася філософія ірраціоналізму від попередніх філософських систем?
2. Що нового було внесено З.Фрейдом у розуміння людської психіки?
3. Які положення З.Фрейда були піддані критиці його послідовниками?
4. Що (за К.–Г. Юнгом) являють собою „архетипи колективного несвідомого”?
5. В чому відмінність між поняттями „буття” та „екзистенція”?
6. Чому однією з головних проблем у філософії ХХ ст. стала проблема відчуженої від суспільства людини?
7. Чи згодні Ви зі словами А.Камю: „Головне питання філософії – це питання про те, чи варто людині жити”? Відповідь поясніть.
8. Як П.Тейяр де Шарден спробував пов’язати ідею божественного творення світу із еволюційним вченням?

Тема 9. Філософська думка в Україні

1. Гуманізм епохи Відродження в Україні (С.Оріховський, Г.Смотрицький, Л.Зизаній, К.Сакович, К.Транквіліон-Ставровецький та ін.).

2. Класична доба української філософії. Просвітництво в Україні (Г.Сковорода, Я.Козельський).

3. Філософські ідеї у творчості членів Кирило-Мефодіївського товариства (М.Костомаров, Т.Шевченко, П.Куліш, М.Гулак).

4. Українська філософія ХХ ст.: філософія київського кола; культурно-історичного підйому 20-х рр.; української діаспори.

Основні поняття і категорії: українська філософія, філософія людини, „сродна праця”, філософія братських шкіл, „філософія серця”.

Тематика реферативних повідомлень:

1. Проблема людського існування в творчості українських поемістів (Клірик Острозький, В.Суразький, Х.Філалет, І.Вишенський).

2. Духовно-академічна філософія ХІХ ст.: традиція та новації.

3. Розвиток філософії в українській діаспорі у ХХ ст. (Д.Чижевський, Д.Донцов, І.Лисяк-Рудницький, О.Кульчицький).

Література

Волинка Г.І., Гусев В.І., Мозгова Н.Г. Історія філософії в її зв'язку з освітою: Підручник. За ред. Г.І.Волинки.– К., 2006.– Розділ 9, 12.

Горський В. Історія української філософії.– К., 1996.

ЕНП «ЕНМК з дисципліни «Філософія».– Луцьк: ЦТДН ЛНТУ, 2012.

Історія філософії. Словник / За заг. ред. В.І. Ярошовця.– К.: Знання України, 2012.

Історія філософії України. Підручник / Тарасенко М.Ф., Русин М.Ю., Бичко І.В. та ін.– К., 1994.

Киричок О. Б. Філософія: підручник.– Полтава: РВВ ПДАА, 2010.

Петрушенко В.Л. філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів закладів освіти III – IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене.– К.: „Каравела”; Львів: „Новий світ – 2000”, 2002.– Тема 10.

Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене і доповнене.– К.: Центр навчальної літератури, Інкос, 2006.– Модуль І. Змістовий модуль 4.

Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів.– К.,

2001.– Розд. 2.7.

Сидоренко О.П. та ін. (ред.). Філософія: підручник / Сидоренко О.П., Корлюк С.С., Філянін М.С. та ін.– 2-ге вид., переробл. і допов.– К.: Знання, 2010.– Розділ 4.

Ситник О. І., Сичевська-Возняк О. М. ЕНП з дисципліни «Філософія» (філософія, релігієзнавство, логіка, етика, естетика) для студентів напрямів підготовки 6.030504 – економіка підприємства, денна форма навчання.

Сичевська-Возняк О. М. Методично-дидактичний посібник практичних занять до курсу «Філософія» для студентів усіх напрямків денної форми навчання / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Сичевська-Возняк О. М. Філософія. Навчальний посібник / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2010.– Тема 4.

Філософія: Навчальний посібник / В. С. Пазенок .– К. : Академвидав, 2008 .– Р. 2.

Філософія: підруч. / А.К. Бичко, І.В. Бичко, В.Г. Табачковський, В.І. Ярошовець.– К.: ЦУЛ, 2010.– Частина IV.

Щерба С. П. Філософія: підручник / С. П. Щерба, О. А. Заглада.– 5-е вид.– К.: Кондор, 2011.– Тема 7.

Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні.– К.: Вид-во „Орій” при УКСП „Кобза”, 1992.

Ярошовець В. Історія філософії: Підручник / В. Ярошовець, І. Бичко, В. Бугров та ін.; за ред. В. Ярошовця.– К.: Центр учбової літератури, 2010.– Р. 9.

Методичні рекомендації

Висвітлюючи перше питання, слід наголосити, що розвиток культури українського Відродження відбувався під впливом ідей західноєвропейського Ренесансу, Реформації та культури бароко. На ґрунті багатого досвіду киеворуської духовності творчо засвоювалась західноєвропейська, в тому числі грецька культура. Вказати на поширення у цей час в Україні ідей неоплатонізму, особливо твори Псевдо-Діонісія Ареопігита, а також ідеї ісихазму (ісихія – спокій, німотність), що виник у Візантії в XIV ст. Показати поширення ідей гуманізму, що знайшли відображення в творах мислителів і, зокрема, філософів кін. XV – поч. XVI ст. З'ясувати внесок українських інтелектуалів у розвиток гуманістичних ідей (Ю.Дрогобич, М.Русин, Ст.Оріховський К.Транквіліон-Ставровецький та ін.). Розкрити суть їх поглядів на проблему людини, її свободи, призначення, необхідності

пізнання Бога та світу і самопізнання; окреслити погляди на державу і право, принципи етики громадянського гуманізму і патріотизму, суспільної активності людини, її служіння державі.

XVIII ст. в українській культурі, як і в західноєвропейській, позначене розвитком просвітницьких ідей. Аналізуючи класичний період вітчизняної філософії, слід зупинитися не лише на поглядах Г.Сковороди як її засновника. Доцільно проаналізувати творчість і інших представників українського Просвітництва: матеріалістичну онтологію та сенсуалістичну теорію пізнання Я.Козельського, шеллінгіанство А.Дудровича та М.Курляндцева, ідеалізм І.Гриневича та Й.Міхневича, деїзм П.Лодія, соціально-філософські ідеї В.Каразіна, І.Рижського, Й.Шада.

Слід проаналізувати релігійно-філософську проблематику у творчості Г.Сковороди, вказати на спадкоємність його філософських роздумів з киеворуською традицією. Докладно слід проаналізувати вчення про дві природи і три світи, розуміння щастя як досяжного для всіх, бачення людини як мікрокосму з єдності з макрокосмом та символічним світом Біблії, необхідності самопізнання та зображення „серця”. Окремо необхідно проаналізувати його ідею „нерівної рівності” та „сродної праці”.

Розкрити сутність, специфіку та умови розвитку романтизму як світоглядної основи західноєвропейського та українського суспільства на поч. XIX ст. В руслі даної течії у європейській культурі в подальшому формується і філософія національної ідеї, одним із виразників якої в Україні стало Кирило-Мефодіївське товариство. Слід розкрити умови формування та діяльності Кирило-Мефодіївського товариства. Докладно слід зупинитися на висвітленні філософських ідей у творчості М.Максимовича, історіософській концепції та „Книзі буття українського народу” М.Костомарова, „хутірській філософії” та романтизмі П.Куліша, філософських ідеях у творчості Т.Шевченка.

Варто більше уваги приділити філософським узагальненням соціально-економічних зрушень в кінці XIX – на початку XX ст., оскільки це був час не лише кризи класичного новоевропейського, раціоналістичного типу мислення, але й своєрідного філософського передчуття докорінних зрушень у громадському, соціально-економічному, духовному житті народів Європи. Вершиною зусиль по реалізації цього завдання стала ідея України як незалежної держави. Яскравими представниками її були М.Грушевський, В.Вернадський, Б.Кістяківський, В.Винниченко, Д.Чижевський. Тому при висвітленні даного питання слід зосередитися на державницькій позиції, стверженні необхідності незалежної української держави. Необхідно з'ясувати суть етики конкордизму В.Винниченка. Аналізуючи сутність національної філософії Д.Чижевського, слід звернутися тлумачення

ним „раціоналістичного” і „романтичного” підходів до проблеми націй. Проаналізувати зміст ідей інтегрального націоналізму, представленого Д.Донцовим та М.Міхновським. Висвітлити погляди В.Липинського стосовно розв’язання соціально-політичних проблем, зокрема національного визволення та створення власної держави, національної еліти в державотворчих процесах, зв’язків людини із землею.

Проблемні питання та завдання для дискусії

1. Чому Г.Сковороду вважають родоначальником української філософії класичної доби?
2. Розкрийте суть ідеї „спорідненої праці” у творчості Г.Сковороди. Чи згодні Ви з його позицією?
3. Які філософські та соціально-політичні ідеї знайшли відображення у творчості Т.Шевченка?
4. Розкрийте зміст „хутірської філософії” П.Куліша.
5. Який тип влади В.Липинський вважав найкращим для України і чому?
6. Що таке „філософія національної ідеї”?
7. У чому суть ідеї „конкордизму” В.Винниченка?
8. Назвіть основні ідеї філософії українського радикалізму.

Змістовий модуль II.

Тема 10. Буття та свідомість як предмет філософського осмислення

1. Філософський зміст категорії „буття”. Проблема буття в історії філософії.
2. Філософський зміст категорії „матерія”. Єдність матерії, руху, простору і часу. Соціальні властивості простору і часу.
3. Свідомість як пізнавальне і духовно-практичне відношення до дійсності.
4. Структура індивідуальної свідомості, її основні рівні.
5. Суспільна свідомість, її структура та форми.

Основні поняття і категорії: онтологія, буття, небуття, суще, несуще, форми буття, матерія, рух, розвиток, простір, час, матеріальні системи, системність, самоорганізація матерії, соціальний простір, соціальний час, соціальний рух, свідомість, рефлексія, індивідуальна свідомість, несвідоме, підсвідомість, потреби, мотиви, інтереси, суспільна свідомість, суспільна психологія, ідеологія.

Тематика реферативних повідомлень:

1. Розуміння буття у класичній та некласичній філософії.
2. Простір і час в об'єктивному та суб'єктивному вимірах.
3. Проблема свідомості в сучасній соціогуманітарній науці.
4. Визначальна роль соціальності у виникненні свідомості.
5. Релігія, філософія, наука, мораль, політика, право як форми суспільної свідомості.

Література

Введение в философию: В 2-х ч / Под ред. И.Т.Фролова.– М., 1989.– Ч. 2.– Гл. V, VI, XI.

Горак Г.І. Філософія: Курс лекцій.– К., 1997.– Розд. V, VI, VII, VIII, IX.

ЕНП «ЕНМК з дисципліни «Філософія».– Луцьк: ЦТДН ЛНТУ, 2012.

Киричок О. Б. Філософія: підручник.– Полтава: РВВ ПДАА, 2010.

Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: онтологія людини. Навч. посібник.– К., 1995.– Розділ 3, 5.

Петрушенко В.Л. філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів закладів освіти III – IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене.– К.: „Каравела”; Львів: „Новий світ – 2000”, 2002.– Тема 11, 12.

Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене і доповнене.– К.: Центр навчальної літератури, Інкос, 2006.– Модуль II. Змістовий модуль 5, 6.

Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів.– К., 2001.– Розд. 3.1, 3.3.

Сидоренко О.П. та ін. (ред.). Філософія: підручник / Сидоренко О.П., Корлюк С.С., Філянін М.С. та ін.– 2-ге вид., переробл. і допов.– К.: Знання, 2010.– Розділ 5.

Ситник О. І., Сичевська-Возняк О. М. ЕНП з дисципліни «Філософія» (філософія, релігієзнавство, логіка, етика, естетика) для студентів напрямів підготовки 6.030504 – економіка підприємства, денна форма навчання.

Сичевська-Возняк О. М. Методично-дидактичний посібник практичних занять до курсу «Філософія» для студентів усіх напрямків денної форми навчання / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Сичевська-Возняк О. М. Філософія. Навчальний посібник / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П.

Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2010.– Тема 5, 6, 18.

Філософія: Навчальний посібник / В. С. Пазенок .– К. : Академвидав, 2008 .– Р. 2.2, 2.3.

Щербя С. П. Філософія: підручник / С. П. Щербя, О. А. Заглада.– 5-е вид.– К.: Кондор, 2011.– Тема 10, 11, 13.

Методичні рекомендації

Чітко визначити зміст онтології як вчення про суще та коло її основних проблем. Розкрити зміст основних понять онтології, а саме поняття „буття”, „світ”, „сутність”, „дійсність”, „суще”. Показати становлення поняття „буття”, його розуміння в історії філософії, починаючи від філософських систем Стародавнього світу і завершуючи сучасністю.

З'ясувати зміст поняття „світ”, його складові, особливості розуміння його у різні історичні епохи, на різних стадіях розвитку людства. Показати, як у процесі становлення і розвитку людини відбувалася зміна уявлень про світ, який постає не лише як об'єктивна дійсність, а й виступає єдністю природної та суспільної дійсності. Виділити два аспекти відношення „людина – світ”: світ як основа виникнення та існування людини та виявлення соціально-діяльної сутності людини у різноманітних формах її життєдіяльності.

Дати визначення категорії „матерія”, показати відмінність між категоріями „буття” та „матерія”. Пояснити зміст онтологічних та гносеологічних складових матерії.

Охарактеризувати рух як спосіб існування матерії, дати характеристику форм руху матерії.

Дати визначення простору і часу як форм існування матерії, назвати їх спільні та відмінні ознаки та специфічні властивості, вказати на концептуальні підходи до розуміння простору і часу. Показати специфіку біологічного та соціального простору і часу.

Показати взаємозв'язок матеріального та духовного початків, моністичний та дуалістичний підходи в історії розвитку філософської думки.

Дати визначення свідомості, зосередити увагу на її соціокультурній суті. Необхідно проаналізувати роль праці і мови у формуванні свідомості людини, роль знакових систем як носіїв ідеального (свідомості). Показати, що свідомість має складний комплекс передумов виникнення і розвитку, серед яких: біологічні, суспільно-історичні та індивідуальні.

З'ясувати особливості індивідуальної та суспільної свідомості. Висвітлити структуру індивідуальної свідомості, дати визначення понять самосвідомості та рефлексії. Дати визначення поняття

суспільної свідомості та показати єдність індивідуальної та суспільної свідомості.

Назвати основні форми суспільної свідомості, якими є політична, правова, моральна, естетична, релігійна, економічна, історична, філософська, наукова та ін. Показати особливості кожної із цих форм, розкрити їх значення у суспільному бутті, у регуляції та контролі суспільних процесів. Висвітлити взаємодію між формами суспільної свідомості.

Важливо відмітити такі рівні свідомості, як підсвідомість та несвідоме, їх значення у психічних процесах людини.

Проблемні питання та завдання для дискусії

1. Окресліть зміст понять „буття” і „небуття”. Яке з них є абсолютним, а яке – відносним?

2. Як Ви розумієте слова: „Буття є, а небуття немає”?

3. Порівняйте субстанційний та релятивний підходи до розуміння простору і часу.

4. Як сучасна наука та філософія пояснюють єдність матерії, руху, простору і часу?

5. Здійсніть порівняльний аналіз основних концепцій походження свідомості. Яку з них Ви вважаєте вірною і чому?

6. Чи можна звести свідомість лише до процесів мислення? Відповідь поясніть.

7. Чи можна зрозуміти природу свідомості, вивчаючи лише мозок? Відповідь поясніть.

8. Окресліть проблеми і труднощі наукового вивчення свідомості.

9. Поясніть, як пов'язані між собою предметність свідомості, ідеальне та процеси опредмечення та розпредмечення.

Тема 11. Діалектика та її альтернативи

1. Діалектика як вчення про всезагальний зв'язок і розвиток. Альтернативи діалектики.

2. Поняття закону, класифікація законів. Основний зміст законів діалектики (закон єдності і боротьби протилежностей, закон переходу кількісних змін в якісні, закон заперечення заперечення).

3. Принципи і категорії діалектики.

Основні поняття і категорії: діалектика, метафізика, закон, категорії, принцип, зв'язок та розвиток, єдність, боротьба, тотожність, суперечність, протилежність, заперечення, детермінізм, кількість,

якість, міра, стрибок, еволюція, революція, явище і сутність, причина і наслідок, випадковість і необхідність, можливість і дійсність.

Тематика реферативних повідомлень:

1. Теорія діалектики в історії філософії.
2. Діалектична суперечність як особливий тип зв'язку та джерело розвитку.

Література

Введение в философию: В 2-х ч / Под ред. И.Т.Фролова.– М., 1989.– Ч. 2.– Гл. VII.

ЕНП «ЕНМК з дисципліни «Філософія».– Луцьк: ЦТДН ЛНТУ, 2012.

Киричок О. Б. Філософія: підручник.– Полтава: РВВ ПДАА, 2010.

Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене і доповнене.– К.: Центр навчальної літератури, Інкос, 2006.– Модуль II. Змістовий модуль 7.

Сидоренко О.П. та ін. (ред.). Філософія: підручник / Сидоренко О.П., Корлюк С.С., Філянін М.С. та ін.– 2-ге вид., переробл. і допов.– К.: Знання, 2010.– Розділ 5.

Ситник О. І., Сичевська-Возняк О. М. ЕНП з дисципліни «Філософія» (філософія, релігієзнавство, логіка, етика, естетика) для студентів напрямів підготовки 6.030504 – економіка підприємства, денна форма навчання.

Сичевська-Возняк О. М. Методично-дидактичний посібник практичних занять до курсу «Філософія» для студентів усіх напрямків денної форми навчання / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Сичевська-Возняк О. М. Філософія. Навчальний посібник / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2010.– Тема 7.

Філософія: Навчальний посібник / В. С. Пазенок .– К. : Академвидав, 2008 .– Р. 2.5.

Щерба С. П. Філософія: підручник / С. П. Щерба, О. А. Заглада.– 5-е вид.– К.: Кондор, 2011.– Тема 14 -16.

Методичні рекомендації

Дати визначення діалектики як вчення про всебічні зв'язки та розвиток. Слід встановити межі поняття розвитку, розкрити такі фундаментальні поняття діалектики як зв'язок, взаємодія та

відношення.

Охарактеризувати метафізику та тлумачення нею розвитку. Показати відмінності між діалектичним та метафізичним методом.

Дати визначення поняття закону у його філософському розумінні. Необхідно дати характеристику ознак закону, виділити три групи законів відносно меж їх поширення в дійсності: окремі, особливі та універсальні закони. Доцільно вказати й на іншу класифікацію законів, а саме, на їх розподіл на закони природи і суспільства, закони розвитку та функціонування, генетичні та інтегральні, динамічні та статистичні.

З'ясувати сутність законів діалектики: закону єдності і боротьби протилежностей, взаємного переходу кількісних і якісних змін, закону заперечення заперечення. Проілюструвати дію законів діалектики прикладами їх прояву в природі, суспільстві, мисленні.

Висвітлити сутність принципів та категорій діалектики. Назвати фундаментальні принципи діалектики (принцип всезагального зв'язку, принцип розвитку, принцип історизму, принцип причинності та об'єктивної ціледоцільності, принцип системності, принцип детермінізму тощо) та розкрити їх сутнісний зміст.

Характеризуючи категорії діалектики, слід зупинитись на наступних: сутність і явище; одиничне, особливе і загальне; необхідність і випадковість; причина і наслідок; можливість і дійсність; частина і ціле; зміст і форма; кількість, якість і міра; суперечність і гармонія; заперечення, спадковість і новація; структура і елемент.

Проблемні питання та завдання для дискусії

1. У чому полягає суперечність буття і пізнання?
2. Чому закони діалектики є універсальними законами?
3. Покажіть відмінність між діалектичним та метафізичним запереченням.
4. Наведіть приклади прояву законів діалектики (закон єдності і боротьби протилежностей, закон переходу кількісних змін в якісні, закон заперечення заперечення) в природі, суспільстві, людському мисленні та пізнанні.

Тема 12. Епістемологія. Сутність і структура пізнавального процесу

1. Пізнання як специфічна форма відношення людини до світу.
2. Єдність чуттєвого та раціонального, логіки та інтуїції у пізнанні.
3. Специфіка, рівні, форми і методи наукового пізнання.

Основні поняття і категорії: епістемологія, гносеологія, пізнання, знання, агностицизм, чуттєвість, відчуття, сприймання,

уявлення, мислення, поняття, судження, умовивід, категорія, інтуїція, розуміння, пояснення, істина, проблема, гіпотеза, метод, ідея, концепція, теорія.

Тематика реферативних повідомлень:

1. Наука як пізнавальна діяльність, соціальний інститут та феномен культури.

2. Основні принципи сучасної наукової гносеології.

Література

Введение в философию: В 2-х ч / Под ред. И.Т.Фролова.– М., 1989.– Ч. 2.– Гл. XII, XIII.

Горак Г.І. Філософія: Курс лекцій.– К., 1997.– Розд. V.

ЕНП «ЕНМК з дисципліни «Філософія».– Луцьк: ЦТДН ЛНТУ, 2012.

Киричок О. Б. Філософія: підручник.– Полтава: РВВ ПДАА, 2010.

Петрушенко В.Л. філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів закладів освіти III – IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене.– К.: „Каравела”; Львів: „Новий світ – 2000”, 2002.– Тема 15, 16.

Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене і доповнене.– К.: Центр навчальної літератури, Інкос, 2006.– Модуль III. Змістовий модуль 8, 10.

Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів.– К., 2001.– Розд. 3.2.

Сидоренко О.П. та ін. (ред.). Філософія: підручник / Сидоренко О.П., Корлюк С.С., Філянін М.С. та ін.– 2-ге вид., переробл. і допов.– К.: Знання, 2010.– Розділ 6.

Ситник О. І., Сичевська-Возняк О. М. ЕНП з дисципліни «Філософія» (філософія, релігієзнавство, логіка, етика, естетика) для студентів напрямів підготовки 6.030504 – економіка підприємства, денна форма навчання.

Сичевська-Возняк О. М. Методично-дидактичний посібник практичних занять до курсу «Філософія» для студентів усіх напрямів денної форми навчання / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Сичевська-Возняк О. М. Філософія. Навчальний посібник / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2010.– Тема 8 – 10.

Філософія: Навчальний посібник / В. С. Пазенок .– К. : Академвидав, 2008 .– Р. 2.4.

Щерба С. П. Філософія: підручник / С. П. Щерба, О. А. Заглада.– 5-е вид.– К.: Кондор, 2011.– Тема 17-18, 28.

Методичні рекомендації

Дати визначення понять „пізнання” та „знання”. Показати зв’язок пізнавальної діяльності з рівнем суспільно-історичного розвитку людства та з практикою, виділити знання як продукт суспільно-трудової і розумової діяльності людей, що ідеально відтворюються у мовній формі об’єктивно-закономірних зв’язків практично перетвореного об’єктивного світу. Охарактеризувати види пізнання: життєво-досвідне, наукове, мистецьке, релігійно-містичне, екстрасенсорне.

Проаналізувати особливості процесу пізнання на чуттєвому та раціональному рівнях. Означити форми чуттєвого відображення дійсності, дати визначення таких понять як відчуття, сприймання та уявлення. Окреслити форми раціонального, абстрактно-логічного пізнання, висвітливши його компоненти: мислення, поняття, судження, умовивід, категорії, розуміння, пояснення. Приділити увагу проблемі інтуїції у пізнавальному процесі, зосередити увагу на таких її інтуїції як безпосередність, несподіваність, неусвідомленість шляхів одержання нового знання.

Вказати на особливості наукового пізнання та його відмінності від стихійно-емпіричного. Охарактеризувати емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання, з’ясувати суть таких форм наукового пізнання як проблема, ідея, гіпотеза, концепція, теорія, закон. Назвати основні методи наукового пізнання та розкрити їх специфіку. Слід зазначити, що існують специфічні методи, які застосовуються на емпіричному рівні пізнання (спостереження, експеримент, вимірювання) і методи, властиві рівню теоретичному (аксіоматичний, гіпотетико-дедуктивний, метод сходження від абстрактного до конкретного, єдності логічного ті історичного). Заслужують на увагу загальнонаукові методи пізнання, які використовуються на обох рівнях: аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування, узагальнення, аналогія, моделювання, ідеалізація.

Проблемні питання та завдання для дискусії

1. Покажіть зв’язок між процесом пізнання та діяльністю.
2. Охарактеризуйте позиції гностицизму, агностицизму та скептицизму щодо можливостей людського пізнання..
3. Що вивчає гносеологія і як формулюється її основне питання?
4. На яких основоположеннях ґрунтується сучасна наукова гносео-

логія?

5. У чому полягає діалектичний взаємозв'язок логіки та інтуїції, пояснення та розуміння в процесі пізнання?

6. Чому заблудження є постійним супутником істини в процесі пізнання?

7. Який зв'язок існує між істиною та заблудженням?

8. Через які поняття сучасна гносеологія конкретизує традиційну концепцію істини?

9. Завдяки яким своїм суттєвим характеристикам саме практика є основним критерієм істини?

10. У чому полягає діалектика абсолютності і відносності практики як критерію істини?

11. Що означає твердження: істина суб'єктивна за формою, але об'єктивна за змістом?

12. Завжди можна знайти такі твердження, які неможливо ні довести, ні спростувати експериментально. Чи не суперечить це тезі про практику як критерій істини?

13. Розкрийте значення методологічної свідомості для сучасної науки.

14. Які методи філософського пізнання є найавторитетнішими у сучасній філософії?

15. Яким є зв'язок парадигми філософського мислення із методологією?

Тема 13. Методологічні проблеми наукового пізнання

1. Поняття методу та методології наукового пізнання.

2. Класифікація методів наукової діяльності та особливості їх використання.

3. Основні форми наукового пізнання.

Основні поняття і категорії: епістемологія, гносеологія, пізнання, знання, проблема, проблемна ситуація, гіпотеза, гіпотетико-дедуктивний метод, індукція, дедукція, аналіз, синтез, моделювання, екстраполяція, ідея, концепція, теорія.

Тематика реферативних повідомлень:

1. Методи емпіричного дослідження та особливості їх застосування у сучасній науці.

2. Специфіка та складність соціального експерименту.

3. Роль законів у науковому поясненні і передбаченні.

4. Метод теоретичного дослідження та їх використання в соціально-гуманітарних науках.

5. Інтуїція та роль в науковому пізнанні.

Література

Введение в философию: В 2-х ч / Под ред. И.Т.Фролова.– М., 1989.– Ч. 2.– Гл. XII, XIII.

Горак Г.І. Філософія: Курс лекцій.– К., 1997.– Розд. V.

ЕНП «ЕНМК з дисципліни «Філософія».– Луцьк: ЦТДН ЛНТУ, 2012.

Киричок О. Б. Філософія: підручник.– Полтава: РВВ ПДАА, 2010.

Петрушенко В.Л. філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів закладів освіти III – IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене.– К.: „Каравела”; Львів: „Новий світ – 2000”, 2002.– Тема 15, 16.

Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене і доповнене.– К.: Центр навчальної літератури, Інкос, 2006.– Модуль III. Змістовий модуль 8, 10.

Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів.– К., 2001.– Розд. 3.2.

Сидоренко О.П. та ін. (ред.). Філософія: підручник / Сидоренко О.П., Корлюк С.С., Філянін М.С. та ін.– 2-ге вид., переробл. і допов.– К.: Знання, 2010.– Розділ 6.

Ситник О. І., Сичевська-Возняк О. М. ЕНП з дисципліни «Філософія» (філософія, релігієзнавство, логіка, етика, естетика) для студентів напрямів підготовки 6.030504 – економіка підприємства, денна форма навчання.

Сичевська-Возняк О. М. Методично-дидактичний посібник практичних занять до курсу «Філософія» для студентів усіх напрямків денної форми навчання / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Сичевська-Возняк О. М. Філософія. Навчальний посібник / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2010.– Тема 8 – 10.

Філософія: Навчальний посібник / В. С. Пазенок .– К. : Академвидав, 2008 .– Р. 2.4.

Щерба С. П. Філософія: підручник / С. П. Щерба, О. А. Заглада.– 5-е вид.– К.: Кондор, 2011.– Тема 17-18, 28.

Методичні рекомендації

Розкрити поняття «метод» і «методологія». Вказати на особливості наукового пізнання та його відмінності від стихійно-емпіричного.

Назвати основні методи наукового пізнання та розкрити їх специфіку.

Охарактеризувати емпіричний та теоретичний рівні наукового пізнання, вказавши на їх особливості і специфіку. Слід зазначити, що існують специфічні методи, які застосовуються на емпіричному рівні пізнання (спостереження, експеримент, вимірювання) і методи, властиві рівню теоретичному (аксіоматичний, гіпотетико-дедуктивний, метод сходження від абстрактного до конкретного, єдності логічного ті історичного). Заслужують на увагу загальнонаукові методи пізнання, які використовуються на обох рівнях: аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування, узагальнення, аналогія, моделювання, ідеалізація. Тому слід зазначити суть кожного з них, доцільно навести приклади застосування цих методів у науковому пізнанні.

З'ясувати суть таких форм наукового пізнання як проблема, ідея, гіпотеза, концепція, теорія, закон. Показати, як відбувається постановка наукової проблеми, як розгортається проблемна ситуація і яким чином досягається вирішення наукової проблеми. Дати визначення ідеї, гіпотези, концепції, теорії та закону і показати, яким чином вони поєднуються у науковому дослідженні.

Проблемні питання та завдання для дискусії

1. Класифікуйте методи наукового пізнання.
2. В чому сутність методу сходження від абстрактного до конкретного?
3. Що являє собою абстрагування?
4. Що таке узагальнення?
5. Дайте визначення аналізу і синтезу.
6. Дайте визначення індукції та дедукції.
7. В чому полягають особливості спостереження та експерименту?
8. У чому полягає складність соціального експерименту?
9. Що таке наукова проблема та які шляхи її розв'язання?
10. Розкрийте сутність методу побудови гіпотез.
11. Що являють собою методи аналогії та моделювання?
12. Як сфера застосування методу екстраполяції?
13. Вкажіть на особливості динамічних і статистичних методів.

Тема 14. Людина, суспільство та природа: основи філософського аналізу

1. Людина як предмет філософського аналізу. Проблема людини в історії філософії та філософській антропології.
2. Проблема сенсу життя, смерті та безсмертя у духовному досвіді людства.

3. Діяльність як спосіб суспільного буття людини. Суспільне виробництво, продуктивні сили та виробничі відносини.

4. Поняття „біосфера” та „ноосфера”. Актуальність ідей В.Вернадського про ноосферу.

5. Демографічний чинник розвитку народонаселення. Історичні типи відтворення населення.

Основні поняття і категорії: онтологія людини, філософська антропологія, антропосоціогенез, сенс життя, смерть, безсмертя, діяльність, суспільне виробництво, продуктивні сили, виробничі відносини, природа, географічне середовище, геополітика, біосфера, ноосфера, глобальні проблеми, народонаселення, демографія, демографічна система, демографічний вибух, демографічна криза.

Тематика реферативних повідомлень:

1. Традиції західноєвропейської та української філософії XIX – XX ст. у вивченні проблеми людини.

2. Сутність і мета гуманістичного виховання особистості.

3. Нація як соціально-культурний феномен.

4. Сила влади чи влада сили?

5. Римський клуб і його діяльність у розв’язанні екологічної проблеми.

6. Екологічне вимірювання міжнародних відносин.

Література

Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій.– К.: Вид-во „Гене́за”, 1996.

Горак Г.І. Філософія: Курс лекцій.– К., 1997.– Розд. II, III, IV.

ЕНП «ЕНМК з дисципліни «Філософія».– Луцьк: ЦТДН ЛНТУ, 2012.

Киричок О. Б. Філософія: підручник.– Полтава: РВВ ПДАА, 2010.

Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: онтологія людини. Навч. посібник.– К., 1995.– Розділ 4, 6, 7.

Сидоренко О.П. та ін. (ред.). Філософія: підручник / Сидоренко О.П., Корлюк С.С., Філянін М.С. та ін.– 2-ге вид., переробл. і допов.– К.: Знання, 2010.– Розділ 7.

Петрушенко В.Л. філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів закладів освіти III – IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене.– К.: „Каравела”; Львів: „Новий світ – 2000”, 2002.– Тема 13, 14, 18.

Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. Навчальний посібник. Видання друге, перероблене і доповнене.– К.: Центр навчальної літератури,

Інкос, 2006.– Модуль IV. Змістовий модуль 11, 12.

Причепій С.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів.– К., 2001.– Розд. 4.1, 5.1.

Ситник О. І., Сичевська-Возняк О. М. ЕНП з дисципліни «Філософія» (філософія, релігієзнавство, логіка, етика, естетика) для студентів напрямів підготовки 6.030504 – економіка підприємства, денна форма навчання.

Сичевська-Возняк О. М. Методично-дидактичний посібник практичних занять до курсу «Філософія» для студентів усіх напрямів денної форми навчання / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Сичевська-Возняк О. М. Філософія. Навчальний посібник / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2010.– Тема 11, 12, 14, 15, 16, 18, 19.

Філософія: Навчальний посібник / В. С. Пазенок .– К. : Академвидав, 2008 .– Р. 2.6., 2.9, 3.2.

Щерба С. П. Філософія: підручник / С. П. Щерба, О. А. Заглада.– 5-е вид.– К.: Кондор, 2011.– Тема 12, 19-24, 26.

Методичні рекомендації

Охарактеризувати проблему людини, її походження та сутності в історії розвитку філософської думки. Слід звернутися до натуралістичного та ідеалістичного підходів у вирішенні зазначених питань, прослідкувати їх специфіку в різні історичні періоди. Розглянути антропосоціогенез як процес виділення людини з тваринного середовища та її розвиток у процесі колективності. Потрібно вказати на єдність природного, соціального та духовного вимірів людського буття.

Розкрити зміст проблем смерті та безсмертя, спираючись на релігійний, філософський, науковий підходи. Вказати на основні сенсожиттєві орієнтири людини, розмежувати поняття „сенси” та „мета”. Показати взаємозв'язок питань смерті, безсмертя та сенсу життя.

З'ясувати суть поняття „суспільство” в історії філософії та соціальної філософії. Розкрити поняття „діяльності” як способу суспільного буття людини, основи розвитку та існування особистості. Зупинитись на змісті понять „праця”, „суспільне виробництво”, „спосіб виробництва”, „продуктивні сили”, „виробничі відносини”. Потрібно назвати ознаки суспільного виробництва, подати характеристику елементів структури суспільного виробництва. Слід

розкрити діалектику продуктивних сил та виробничих відносин, вказати на їх взаємний вплив (як позитивний, так і негативний).

Охарактеризувати основні підходи до взаємодії природи і суспільства (натуралістичний, волюнтаристський, сучасний соціоекологічний підхід), розглянути цю взаємодію через принцип історизму. Розкрити сутність ноосферної концепції В.Вернадського, з'ясувавши зміст понять „біосфера” і „ноосфера”.

З'ясувати сутність демографії як вчення про народонаселення. Виокремити і охарактеризувати основні історичні типи відтворення населення (архаїчний, традиційний та сучасний або раціональний), розкрити зміст закону Мальтуса про народонаселення та демографічну проблему.

Проблемні питання та завдання для дискусії

1. Окресліть відмінність між філософським та природничо-науковим підходами до вивчення людини.

2. Проблема людського безсмертя: різні виявлення та аспекти.

3. Поясніть внутрішній зв'язок таких особливостей людини, як неспеціалізованість, універсальність та свобода.

4. У чому специфіка філософського розуміння людини?

5. Як здійснюється взаємозв'язок природного та соціального в людині?

6. Як співвідносяться історична необхідність та свобода особи?

7. Який саме вибір особи можна вважати проявом її свободи?

8. Чому діяльність визначається як суттєва риса особистості?

9. У чому полягають особливості взаємозв'язку людини і природи?

10. Яке значення мала діяльність Римського клубу для визначення та вирішення глобальних проблем?

11. Як Ви розумієте поняття “коеволюція”?

12. В чому полягає сутність екологічної освіти?

13. Вкажіть на соціально-історичні умови виникнення глобальних проблем.

14. Окресліть проблему співвідношення людини і суспільства.

15. В чому полягають індивідуальний і соціальний аспекти поняття “суспільство”?

16. Назвіть фактори, які обумовлюють розвиток людського суспільства.

17. В чому полягає діалектика продуктивних сил та виробничих відносин?

18. Чому виробничі відносини повинні відповідати рівню і характеру розвитку продуктивних сил?

19. Від яких факторів залежить роль особистості в суспільному розвитку?

20. Як Ви розумієте твердження: “Духовне виробництво є виробництвом свідомості”?

21. Охарактеризуйте діяльність як спосіб існування соціального.

22. Обгрунтуйте Ваше бачення місця і ролі людини в сучасному суспільстві.

23. Окресліть особливості філософського підходу до вивчення природи.

Тема 15. Філософські проблеми людської історії

1. Єдність та багатоманітність історії. Формаційний та цивілізаційний підходи у періодизації історії.

2. Сутність та критерії суспільного прогресу. Прогрес і регрес.

3. Проблема сенсу та спрямованості людської історії.

Основні поняття і категорії: історія, філософія історії, періодизація історії, цивілізація, суспільно-економічна формація, соціально-історичні системи, формаційний та цивілізаційний підходи, монадне розуміння історії, прогрес, регрес, сенс історії.

Тематика реферативних повідомлень:

1. „Осовий час” як одна із характеристик трансформації суспільства (на основі праці К.Ясперса „Смисл і призначення історії”).

2. Філософсько-історичний аналіз основних проблем полілінійності розвитку людства.

Література

Андрущенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій.– К.: Вид-во „Генеза”, 1996.

Бойченко І.В., Бойченко М.І. Філософія історії: предмет, напрями, детерміністські та ігрові концепції.– К.: Центр гум. освіти НАН України, 1995.

Горак Г.І. Філософія: Курс лекцій.– К., 1997.– Розд. X.

ЕНП «ЕНМК з дисципліни «Філософія».– Луцьк: ЦТДН ЛНТУ, 2012.

Киричок О. Б. Філософія: підручник.– Полтава: РВВ ПДАА, 2010.

Петрушенко В.Л. філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів закладів освіти III – IV рівнів акредитації. 2-е видання, виправлене і доповнене.– К.: „Каравела”; Львів: „Новий світ – 2000”, 2002.– Тема 17.

Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія: посібник для студентів вищих навчальних закладів.– К., 2001.– Розд. 5.2.

Ситник О. І., Сичевська-Возняк О. М. ЕНП з дисципліни «Філософія» (філософія, релігієзнавство, логіка, етика, естетика) для студентів напрямів підготовки 6.030504 – економіка підприємства, денна форма навчання.

Сичевська-Возняк О. М. Методично-дидактичний посібник практичних занять до курсу «Філософія» для студентів усіх напрямів денної форми навчання / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Сичевська-Возняк О. М. Філософія. Навчальний посібник / О. М. Сичевська-Возняк.– Луцьк: ЛНТУ, 2010.

Філософія: навч. посіб. / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного. – 7-ме вид., стер. – К.: Вікар, 2010.– Тема 13.

Філософія: Навчальний посібник / В. С. Пазенок .– К. : Академвидав, 2008 .– Р. 2.7., 2.10.

Щерба С. П. Філософія: підручник / С. П. Щерба, О. А. Заглада.– 5-е вид.– К.: Кондор, 2011.– Тема 25, 27, 30, 31.

Методичні рекомендації

Дати визначення філософії історії, визначити її предмет, основні проблеми, назвати основних представників філософії історії. Варто зупинитися на низці питань, які були розроблені Вольтером, Дж.Віко, Й.Гердером, і стосувалися предмета філософії історії, її спрямованості. Вказати на об'єктивні та суб'єктивні чинники історичного процесу.

Проаналізувати різні концептуальні підходи до історичного розвитку людства. Подати характеристику моделей історичного розвитку (прогресистська, регресистська і циклічна, нелінійна тощо). Розкрити зміст понять „суспільно-економічна формація” та „цивілізація”, з'ясувати особливості цих підходів до розгляду історії. Слід зазначити особливості та недоліки формаційного підходу до розуміння всесвітньої історії, проаналізувати цивілізаційні концепції, зазначити специфічні особливості цивілізаційної теорії.

Слід зупинитись на концепції культурно-історичних типів М.Данилевського, кругообігу локальних цивілізацій О.Шпенглера (вказавши на відмінність понять „культура” та „цивілізація”), теорію „Виклику” та „Відповіді” А.Дж.Тойнбі та ін. У підсумку слід дати визначення сучасного монадологічного розуміння історії.

Визначити, хто постає суб'єктом історичного розвитку. Вказати на роль видатних осіб, соціальних груп, націй у творенні соціально-історичної дійсності.

Дати визначення прогресу, зазначивши, що у ХХ ст. в соціальній філософії та філософії історії з'явилося досить багато теорій, які наголошують чи на суперечливому характері прогресу, чи взагалі

заперечують його. Назвати ряд критеріїв прогресу соціальної системи.

З'ясувати зміст понять „сенса історичного процесу”, „спрямованість історії”, „суб'єкт історії”. В цьому контексті необхідно згадати циклічну та лінійну моделі історії, звернутися до висвітлення цього питання в історії філософії та філософії історії (німецька класична філософія, марксизм, неокантіанство, „філософія життя”, екзистенціалізм, школа „Анналів”, ідеї Й.Гердера, Б.Кроче, Р.Коллінгвуда, О.Шпенглера, А.Дж.Тойнбі, К.Поппера та ін.).

Проблемні питання та завдання для дискусії

1. Охарактеризуйте роль історичної пам'яті у здійсненні історичного процесу.

2. Охарактеризуйте проблеми філософії історії.

3. Охарактеризуйте умови, чинники та фактори історичного процесу.

4. Чи можна визначити єдиний критерій суспільного прогресу? Відповідь обґрунтуйте.

5. В чому сутність концепції У.Ростоу про “стадії економічного зростання”?

6. Які теорії з приводу заперечення прогресу розвинулися у ХХ ст.? В чому причина їхньої появи?

7. Розкрийте сутність ідеї ненасильницького прогресу.

Методичне видання

Філософія. Методичні вказівки до семінарських занять для бакалаврів спеціальності 201 – Агронія денної форми навчання. Проблемні питання та завдання для дискусії

Комп'ютерний набір і верстка: Сільвестрова О.Ю.

Редактор:

Підп. до друку . Формат 60x84/16. Папір офс. Гарн. Таймс.
Ум. друк. арк . Обл.–вид. арк . Тираж прим. Зам.

Редакційно-видавничий відділ
Луцького національного технічного університету
43018 м. Луцьк, вул. Львівська, 75
Друк – РВВ Луцького НТУ